

Catalunya 2015: guerra o revolució?

Jordi Serrano

Estem vivint uns moments apassionants per les esquerres. **Mai com ara des dels temps de l'Assemblea de Catalunya l'esquerra estava tant a prop de tornar a ser hegemònica.** La dreta està molt nerviosa i massa uent dona carnets de lerroxisme a tort i a dret. Quan no es té cap argument es treu el sant 'cristo' gros: **Alejandro Lerroux**. De fet fan el mateix que els neofranquistes espanyols que sempre que poden parlen de nazisme i Catalunya, a voltes els mateixos que han donat medalles a nazis de veritat de la División Azul, cas de **José Bono** i de **Maria de los Llanos de Luna**.

He fet una llista de referències: seria massa llarga. **Només dir-vos que si poseu al Google Lerroux i Podemos trobem 21.000 resultats.** El més fotut és que quan es parla de lerroxisme quasi tothom toca d'oïdes. Perquè al meu entendre hi ha molts **Lerroux**, quasi tots repulsius. D'entrada cal dir que titllar a una bona part del republicanisme català de lerroxista és una equivocació interessada. Posem exemples: 1. L'actitud del republicanisme en la vaga de 1902 és heroica. 2. El republicanisme català d'inicis del segle XX aconsegueix democratitzar l'ajuntament de Barcelona (eleccions de 1901 i 1903) i acabar amb la corrupció caciquista. 3. El republicanisme en l'anomenat pressupost de cultura de 1908, fa la proposta més ferma de vestir un sistema educatiu modern i en català. 4. El republicanisme és brutalment reprimat en la defensa de **Ferrer i Guardia** l'any 1909 i en l'intent de revisió del procés. El republicanisme tenia en aquells dies una estructura capil·lar, ara en diríem en xarxa, on cada casal, cada còrcol, cada ateneu, escollia el candidat per la seva circumscripció i això donava unes estructures polítiques poc piramidals, contràriament a la imatge que se'ns vol donar.

Es titlla tot el republicanisme de lerroxista i així no hem de parlar del desgraciat i lamentable paper de la Lliga Regionalista de **Cambó** i **Prat de la Riba** en aquests quatre afers, amb el denominador comú, en tres casos, de demanar al govern de Madrid que enviï l'exèrcit espanyol a reprimir el poble de Catalunya amb centenars de catalans morts, milers de ferits, d'empresonats i torturats. I en el de les escoles l'any 1908 de demanar al govern de Madrid la liquidació del projecte.

El que es segur és que l'any 1933 **Lerroux** és l'home de dretes de l'estraperlo i la corrupció. Va arribar a ser president del govern espanyol en una gran coalició durant el bienni negre. I a Catalunya l'any 1936 es va presentar amb el Front Català d'Ordre amb la Lliga Catalana contra el Front d'Esquerres. **Per tant caldria utilitzar l'adjectiu de lerroxista bàsicament a les opcions de dretes catalanes quan pacten amb els poders fàctics d'Espanya.** Per entendre'ns s'hauria d'aplicar als hereus de la Lliga regionalista. Sou lliures de pensar amb qui.

El republicanisme català d'inicis del XX copia el model de partit laborista i crea el primer partit de masses a Espanya. Se'l critica, com ara, de populista. La famosa imatge de polítics republicans amb un entrepà a les mans, no és altra cosa que l'expressió dels primers aplecs massius polítics amb participació de les classes treballadores. Però bé seria massa llarg d'explicar tot plegat.

S'arriba al paroxisme postmodern d'afirmar que algú que ha votat sí-sí al referèndum del és lerroxista. És a dir, una persona vota per la independència de Catalunya i és criticat de lerroxista. Un salt mortal bestial.

El fantasma del soleturisme

L'altra fantasma que s'utilitza es l'adjectiu de soleturisme. **Jordi Solé Tura** va lluitar en les èpoques més dures del franquisme mentre molts dels que el critiquen no van moure ni un dit. El seu llibre 'Catalanisme i revolució burgesa' ha generat tota mena d'opinions abrindades. Passa el mateix que amb lerrouxisme. La gent parla i escriu però quasi ningú se la llegit. M'he repassat 'Catalanisme i revolució burgesa', 'Nacionalidades y nacionalismos en España. Autonomías, federalismo y autodeterminación' i les seves memòries 'Una història optimista'. Ha passat a la memòria col·lectiva d'un sector de persones que **Solé Tura** defensa que el catalanisme el crea la burgesia. Crec que hi ha un cert desconeixement conceptual. De fet el títol que va proposar inicialment era 'El pensament polític d'Enric Prat de la Riba', molt més adient a la temàtica que en realitat s'hi tracta.

El cert és que els moderns nacionalismes neixen de les revolucions burgeses, aquí i arreu. De totes maneres és veritat que en aquest aspecte el llibre 'Catalanisme...' és confús. En tot cas no deixa de ser una tesi lateral, sense massa importància. Si la gent de dretes es va empenyar molt amb el llibre no ens enganyem no va ser per això. S'hauria empenyat **Jordi Pujol** o **Josep Benet** (un home en aquells moments d'UDC) per afirmar que el catalanisme és una cosa de la burgesia?

Ara bé, el que fa **Solé** és analitzar el paper del catalanisme burgès i especialment la figura de **Prat de la Riba** i veure'n les seves contradiccions. Escriu: "La meua hipòtesi de treball es que la història del nacionalisme català en les seves diverses fases, es la història d'una revolució burgesa frustrada".

Analitza el pensament dels precedents del catalanisme conservador que lliga amb **Torras i Bages**. Aquest veu en els partits polítics un perill de divisió de Catalunya i creu que la pàtria catalana la fa Déu, no els homes. Per **Prat de la Riba**, pel catalanisme conservador, la lluita de classes, els conflictes de classes, son contraris a la pàtria. Ja es deia aquells dies: "totes les forces polítiques o socials que representen una dissociació de la vida col·lectiva son forces destructores, incompatibles amb l'existència de la nacionalitat, en lluita contra ella". En termes moderns qui critica que es tanqui una planta en un hospital, va contra l'emancipació nacional. **De fet el catalanisme burgès de Prat deia el mateix que alguns d'ara: deixa la teua ideologia esquerrana de banda, que primer és Catalunya i després parlem de les altres coses.** Prat diu: "A Anglaterra, els obrers, son tan anglesos, perceben de modus tan clarament l'interès nacional per sobre de l'interès de classes." Ja l'any 1905 **Prat** agitava a **Lerroux** en el mateix sentit que es fa ara. Deia llavors: "el govern ha enviat ara a Catalunya apòstols de l'odi que des de les sales del Govern Civil han organitzat la lluita de classes més brutal i suïcida". Un precedent clar del raholisme.

El més criticable de les tesis de **Solé Tura**, és l'errònia conceptualització del federalisme republicà com a element petit-burgès, un error propi d'una part del marxisme d'aquells dies i que va deixar sense fonaments el catalanisme popular de tradició obrera. De fet **Pi i Margall** entrava en la critica als socialistes utòpics de **Marx** -recordem oposats als socialistes científics- però **Friedrich Engels**, va rectificar més tard en el prefaci al 'Manifest Comunista' el considerar **Pi i Margall** com a socialista i mereix una atenció elogiosa a la 'Revolució en España': "Entre los republicanos oficiales era Pi el único socialista, el único que vió la necesidad de fundar la República en los trabajadores".

La tesi central de Solé Tura: una hegemonia d'esquerres en el catalanisme

La dreta catalana no perdona a **Jordi Solé Tura**, que critiqui la seva figura senyera i posi en

evidència les seves falsedats. **Ara bé, la tesi central al meu parer, i d'això no se'n diu res, és que planteja la necessitat que l'esquerra sigui capaç de construir una hegemonia en el camp del catalanisme.** Solé Tura escriu que "la burgesia va ser, per definició, la principal protagonista del nacionalisme burgès, però el moviment nacional va anar més enllà i quan l'alta burgesia que l'havia posat en marxa, el va deixar caure altres capes socials agafaren el relleu (...) Si una altra classe social ha de resoldre el problema, seguint unes coordenades distintes, vol dir, i això es essencialment que el problema segueix plantejat". I per si no queda prou clar: planteja passar "de la nació burgesa a la nació socialista". Acceptable fins i tot per la CUP.

Ara bé, el cert és que al llibre 'Nacionalidades...' de l'any 1985, tot i que escriu "el derecho a la autdeterminación es, a mi entender, un principio democrático indiscutible", **després adopta una actitud d'autojustificació del seu paper en el procés constituent i fa de la necessitat virtut.** Planteja tots els errors d'indefinició i dubtes que planaran sobre les esquerres i que els allunyan durant 23 anys del poder a la Generalitat, després que havien estat al capdavant de la lluita pel retorn de les nostres institucions, mentre la burgesia de Burgos s'anava reciclant.

Aquells que tenen l'adjectiu de lerrouxista i soleturisme a la boca crec de l'erren. La major part de l'esquerra catalana ha après molt com per caure en estereotips antics. Em recorden aquells neoliberals que per criticar l'esquerra només se'ls acudeix posar exemples de l'antiga URSS que ningú defensa.

Per tant quan parlem de les tesis de **Solé Tura**, més enllà dels seus errors i mancances, al meu parer evidents, el que ens hauria d'esperonar a debatre sobre com construir una hegemonia d'esquerres del catalanisme, quan realment hi estem molt a prop. **Joan Manuel Tresserras** ho ha explicat a bastament.

Fèlix Cucurull, i per encàrrec seu **Antoni Strubell**, ens va transmetre i ens va il·lustrar sobre la figura de **Josep Narcís Roca Farreras**: la baula entre federalisme i independentisme. Farreras va encunyar el concepte de "catalanisme progressiu" i el de "patriotisme social". Era ni més ni menys que la proposta de la independència nacional amb un projecte social des del... federalisme republicà! Era l'any 1870!

Barcelona en Comú o Catalunya Sí que es Pot no debiliten el procés

També és molt utilitzat l'argument que el gran problema de Catalunya avui són les expressions polítiques del 15M. Crec que també s'equivoquen. **El 15M en el fons planteja algunes qüestions pròpies del procés català.** I al meu parer són dues maneres d'entendre la regeneració política. A més, com escriu **Xavier Domènech**: "A Catalunya; les resistències tendeixen a prendre forma de moviments de dignitat nacional". Tot i això, força gent independentista creu que Barcelona en comú o Catalunya Sí que es Pot poden debilitar el procés català. S'equivoquen. És confondre l'efecte amb la causa. **L'únic que posa en evidència l'estructuració d'aquest sector polític, són les limitacions sociològiques de l'independentisme, que tot i créixer de forma exponencial als darrers cinc anys, té dificultats d'arribar a determinats sectors socials.** A més el que no diuen és que derivat de les flaqueses d'una part del discurs independentista, aquests sectors socials podrien anar a altres opcions com Ciutadans. Volen que aquesta gent voti al **Rivera** o a **Colau**, que va votar sí-sí?

Però les crítiques arriben al paroxisme amb Podemos i **Pablo Iglesias**. La pregunta que ens hauríem de fer és: què esperem d'un polític madrileny en referència a Catalunya? Volem que un senyor de Vallecas es torni independentista català i posi l'estelada al balcó de casa seva? Ens hem

tornat tots bojos? Potser el que hauríem d'exigir és que accepti que Catalunya és una nació i que digui que puguem decidir què volem ser. Ho ha dit ell i **Íñigo Errejón** del dret i del revés. Ara, hi ha molts sords.

Repto a qualsevol lector que em digui si ha passat mai en la història d'Espanya que un partit espanyol recolzi a Catalunya una llista encapçalada per una persona que ha dit públicament que han votat si a la independència: **Ada Colau** a les eleccions municipals a Barcelona i **Lluís Rabell** a les properes eleccions al Parlament.

A Catalunya hi ha però dues estratègies equivocades que s'assemblen molt més a un debat teològic més que polític. Em recorda el debat de l'any 1936 sobre si calia fer la revolució primer i després la guerra o calia fer la guerra i després la revolució. Crec que fou un debat equivocat. Òbviament calia fer les dues coses a la vegada, i en aquell cas calia que els anglesos i els francesos no fessin el ximple. Com es va veure quan les tropes alemanyes van entrar a París.

Hi ha gent que diu: ara hem de lluitar per la independència i després ja parlarem de quin model volem. El mateix que, recordem, plantejava el catalanisme burgès de **Prat de la Riba**. I l'altre que diuen: volem una Catalunya social i després ja parlarem del debat nacional. Un altre plantejament equivocat.

La solució és el republicanisme federal de Pi i Margall

Un dels gran encerts del catalanisme dels darrers anys, expressat en el llibre de **Josep Lluís Carod Rovira** '2014', va ser plantejar un programa polític catalanista laic, lluny de l'essencialisme catòlic catalanista del pujolisme d'arrel galiniana (de **Raimon Galí**). El fruit d'aquest nou catalanisme laic és sense cap mena de dubte l'ANC i la idea que fins i tot es pot ser independentista parlant en castellà.

Crec que l'error de l'independentisme, però, ha estat no copiar algunes coses del model escocès. L'independentisme escocès era fins fa poc una cosa quasi simbòlica i folklòrica. Molts més minoritària que la catalana. Fins que el SNP liderat per **Alex Salmond** va proposar la creació d'un estat escocès independent amb el model de societat que històricament havia abanderat el laborisme: un estat de benestar potentíssim.

La solució és el republicanisme federal de Pi i Margall. De fet poc a poc el sentit comú es va imposant. Durant molt de temps qui reivindicava el federalisme de **Pi i Margall** era criticat de no catalanista. Jo no he pogut entendre mai que sigui criticat de no catalanista el republicanisme català del XIX que volia crear un Estat català, ni més ni menys. De fet si **Pi i Margall** hagués pogut continuar un mandat de quatre anys essent President de la Primera República, haguéssim tingut un estat català l'any 1873 presidit probablement per **Josep Anselm Clavé**. Volien fer-ho de baix a dalt, és a dir sobirania del poble de Catalunya i establir un pacte sinal·lagmàtic, deien, amb el resta de pobles d'Espanya o d'Ibèria. **Sinal·lagmàtic volia dir sense imposicions de ningú, lliurement adoptat.** Vaig tenir la sort d'escoltar a les darreres jornades de la UPEC al juliol al dirigent de la CUP **Quim Arrufat**. Va explicar que ell no se sentia hereu de la tradició de **Prat de la Riba** sinó del federalisme de **Pi i Margall**. Bravo! És, de fet la idea que defenso aquí.

ICV-EUiA és potser la força política més criticada, és acusada dia si dia també de tenir contradiccions. En té, es clar, però d'entrada caldria dir que en té tothom excepte el PP, UDC i Ciutadans. D'aquí en podem deduir que tenir contradiccions és bo. Però alerta: n'hi ha en l'actitud de la CUP i en la d'ERC. **Cal dir que ERC a l'Ajuntament de Barcelona ha llegit bé el que passa votant la investidura de Colau i ha pres un camí estratègic en la línia del que dibuixa aquí.** Algú s'atreveix a dir que a CiU i ara a CDC no hi ha contradiccions? Heu sentit mai a **Artur**

Mas dient que és republicà, per exemple? Quan Barcelona en Comú treu el bust del borbó, hom es pregunta: per què no el va treure **Xavier Trias**?

Crec que en un moment extremadament complicat ICV-EUiA ha fet una cosa molt difícil com és practicar allò que tothom diu però pocs fan, i és que un partit és un instrument. Han estat àgils i generosos i han aconseguit participar en un projecte que a Barcelona ha fet el sorpasso a ERC, al PSC i a CiU. Per un cop l'idealisme ha tingut recompensa.

De fet ara que tothom reivindica el PSUC, també d'oïdes, cal dir que els que vam ser-ne militants ens adonàvem que tenia moltes contradiccions. De fet el gran encert del PSUC va ser assumir les contraccions del país com a pròpies.

Un independentisme accidentalista, republicà i d'esquerres

Cal doncs dibuixar una proposta de futur clara. Em considero federalista i dubto que mai cridi: in-inde-independència. De totes maneres quan sento **Aznar** o **González** sense voler em trobo que començo a dir "in-" en veu alta, me n'adono i paro. És quan voldria veure les notícies sobre aquests personatges a les pàgines d'internacional dels diaris i només un parell de dies la setmana que és el que el meu metge em recomana. Cal iniciar un procés constituent per una república catalana. I com que hi ha moltes tradicions i moltes sensibilitats cal veure com fer-les confluïr. En aquest sentit una idea seria explorar les possibilitats d'un independentisme accidentalista republicà i d'esquerres.

Pi i Margall a inicis del segle XX plantejava una aliança entre federals i catalanistes. **En termes actuals podríem dir una aliança entre la CUP, CSQP i ERC.** I potser amb una CDC, que canviï de nom, de logo, de seu, de dirigents i adopti el programa del SNP. **És a dir: una aliança que busqui que l'hegemonia del nou país independent sigui d'esquerres.**

La gent de BeC i CSQP són republicans, d'esquerres i volen un procés constituent a Catalunya i, per tant, una Constitució catalana. Només cal llegir dos llibres dels líders intel·lectuals del que està passat en aquest sector per veure-ho. Un el de **Gerardo Pisarello**, número dos de Barcelona en Comú: 'Un largo termidor. La ofensiva del constitucionalismo antidemocrático' i el llibre de **Xavier Domènech** 'Hegemonías. Crisis, movimientos de resistencia y procesos políticos (2010-2013)' per adonar-nos que volen una república catalana d'esquerres.

L'esquerra que no es reclama de la tradició independentista ha de recuperar el fil de l'antifranquisme. No va ser fàcil, hi havia massa tancs, massa torturadors, massa presons. El canvi social no era ni és fàcil. Crec que aquesta esquerra hauria d'optar sense complexos per la ruptura democràtica i iniciar un procés constituent sinal·lagmàtic que ens condueixi a una república catalana.

Hi ha massa gent que té vocació de fracàs, que en comptes de buscar formes de sumar esforços i vots i diputats, té voluntat de quedar-se sol. No hi ha empatia i posar-se al lloc de les altres trajectòries i procedències. Caldria buscar una majoria de 90 o 100 diputats, És possible. Caldrà tenir molt clar que en els moments clau d'Espanya, Catalunya ha anat sempre un pas endavant. Com ara. Per dir-ho més clarament davant de la impossibilitat del pacte i la reforma -és el que va intentar **Pasqual Maragall** no ens enganyem- al final algú ha d'obrir les portes d'un balcó i dirigir-se al poble. I això sempre ho ha fet l'esquerra.

Hem viscut a Catalunya un cicle de mobilitzacions impressionants des del 10 de juliol de 2010 i del 15 de maig del 2011 fins ara. Aquest desafiament popular té com a principal objectiu recuperar les sobiranes segregades. Cal discutir fins a l'extenuació com aconseguir que el nou país es construeixi sobre les bases filosòfiques de l'ètica civil republicana. **Les esquerres estan davant d'una gran**

oportunitat. Vivim moments apassionants, com va escriure **William Morris**: “vaig examinar totes aquestes coses, i com els homes lluiten i perden la batalla, i la cosa per la qual havien lluitat té lloc malgrat la seva derrota, i quan arriba resulta ser diferent d’allò que ells es proposaven, i altres homes han de lluitar per allò que ells es proposaven sota un altre nom.”

Jordi Serrano és rector Universitat Progressista d’Estiu de Catalunya (UPEC)